

koordination. Han tror ikke at den Madisonske »balance« i dag kan faa andet end et »expedient« modstykke i den balance som kan opbygges mellem partier, pressionsgrupper, etc. I den forbindelse havde man gerne set en analyse af Galbraiths *American Capitalism* (1952) om »countervailing powers«, saa meget mere som den muligvis har været en inspiration bag Viles bog. Og hele spørgsmaalet om Pragmatismens filosofiske status skulle vel ogsaa have været attackeret.

Det er klart at en saa ambitiøs bog, dens kundskabsfylde og metodiske stringens til trods, blir saarbar overfor kritik, netop fordi den er saa omfattende i sit sigte. Saaledes havde man gerne set netop en institutionsteoretiker tage stilling til det kontroversielle spørgsmaal om den præsidentielle organisationsforms betydning for det amerikanske partisystem overfor premierministersystemets betydning for det engelske partisystem med opløsningsretten som formentlig parti-disciplinerende dimension. (Forf. er lige ved at komme ind paa problemet i forbindelse med den 3. og 4. franske republik). Og netop fordi han ofrer megen opmærksomhed paa samspillet mellem den almindelige politiske historie og de politiske ideers artikulation, kunne man maaske ogsaa have haabet at han ikke saa puristisk skulle styre uden om økonomi og økonomisk teori.

Det er en inspirerende bog – med adresse til historikere (med særlig interesse for analytisk idéhistorie), til statskundskabsfolk (med interesse for brobygning til historie og filosofi), og til amerikanister (med interesse for amerikansk politologi i anglo-amerikansk sammenhæng). Dernæst har den adresse til vore kulturdebatører.

ERIK ARNE HANSEN

RODERICK NASH: *Wilderness and the American Mind*. New Haven and London, Yale University Press, 1967. x + 256 s. 58 sh.

Bogen slutter sig til saadanne allerede klassiske bøger fra 1950'erne og 1960'erne som R. W. B. Lewis, *The American Adam*, Henry Nash Smith, *The Virgin Land*, Leo Marx, *The Machine in the Garden*, Roy Pearce, *The Noble Savage*. De ligger alle indenfor den gamle inspiration fra Frederick Jackson Turners »frontier« thesis, for saa vidt som de repræsenterer modifikationer af det Turnerske agrar-kompleks. De er hovedværker i amerikanernes bestræbelser i aarene efter 2. verdenskrig paa at naa til selvbesindelse og finde ud af hvad der er specifikt amerikansk i amerikansk historie og tænkemaade. De er inspirerende, men kalder paa skepsis ved genlæsning. De er alle orienteret mod den del af idéhistorien man kunne kalde den sociale eller politiske ikonologi. Det er saaledes en vanskelig emneverden at operere i, den kræver stort udsyn, sikkert iudicium m. h. t. detaillén, og ikke mindst en ferm fremstillingsevne, om den skal virke intellektuelt plausibel. Roderick Nash begynder med at indkredse »wilderness« begrebet som leksikalsk identificeret i *Beowulf* (wild-deor), det ikke-tæmmede dyr (eller natur) som har raa kraft i positiv som i negativ retning. Derefter følger en begrebsmæssig jagt paa »vildmarken«, »ødemarken« i Bibelen og diverse religionshistoriske værker. Lovejoys og Boas' studier over Primitivismens historie inddrages. Der gøres ophold ved New England-Puritanernes »natur«

opfattelse og siden ved Romantikens og Transcendentalisternes optagethed af den uberørte natur som guddommelig og helsebringende, i polar modsætning til det civilisatoriske imperativ om med ploven at underlægge sig »naturen«.

Midtvejs i bogen blir fremstillingen interessant idet den erkender det 19. aarh.s nationalisme som samfaldende med kulden af det amerikanske »wilderness«, og endnu mere interessant blir bogens sidste halvdel som samler sig om naturfredningsarbejdet som det politiseres frem til lovgivning, fra 1860'erne og fremefter. Bogen bygger her paa arkiver, skiftende tiders kulturdebat, samt en række upublicerede dissertations. Mod slutningen, under omtalen af L. B. Johnsons lovgivning om The National Wilderness Preservation System 1966 naar forfatteren at faa omtalt Stewart L. Udall, indenrigsminister 1961-69 og forfatter til *The Quiet Crisis* (1963) om den hvide mands behandling af naturen i den nye verden.

Naturfredning har især i det 20. aarh. været et politisk emne med sprængstof i, og netop den side skulle forfatteren maaske have koncentreret sig mere om. Nu har han valgt at belyse emnet i idéhistorisk sammenhæng, og bogen er blevet udpræget multi-disciplinær. tvdeligt nok baseret på imponerende helæstbed. Naar den ikke kommer paa højde med de i indledningen nævnte værker af beslægtet type skyldes det bl. a. at forfatteren ikke fører de mange analyser (f. ex. fra litteraturen) som han gaar igang med helt igennem. Man kan sige at pladsen gør den slags uoverkommeligt, men just derfor faar bogens idéhistoriske anlæg et facilt præg.

ERIK ARNE HANSEN

OLDTID OG MIDDELALDER

P. V. GLOB: Danske Oldtidsminder. 3. reviderede udgave. København, Gyldendal, 1967. 272 s. Ill. 74,55 kr. Indb. 85,80 kr.

I begyndelsen af 1930-erne, da den ældre populærvidenskabelige skribentvirksomhed om Danmarks forhistorie var kørt træet, udgav Johs. V. Jensen sit hidtil skarpeste angreb på dansk arkæologi. Det skete i essaysamlingen Paa danske Veje, og om sigtet kunne der ikke herske tvivl: Johs. V. Jensen ville en »Arkæologiens Humanisering«. Dansk arkæologi skulle besinde sig på den tid, da faget endnu var ungt, endnu ikke var blevet »kgl. Videnskab og et Stikkeri«. Man havde, mente Johs. V. Jensen, af lutter interesse for detailproblemer glemt den første, friske tid. Man havde gjort arkæologien til specialforskning på spredte områder, indtrængende og udadledig ganske vist, men uden flugt. Endelig havde man glemt sit egentlige formål: arkæologien i landet. Ikke blot var fredningen utilstrækkelig, der savnedes også oplysning. »Er der Folk, der har Hænderne for fulde til at komme til andre efter Oplysning, saa skal man komme til dem dermed. Det er Arkæologiens Opgave«, mente digteren, »en Arkæologiens ABC med Oplysninger om Gravformerne og nogle af de vigtigstes Beliggenhed i Landet vilde ikke være Børnelærdom for de fleste, men temmelig nyt«.

Johs. V. Jensens angreb på »Enevoldsregimentet i Prinsens Palæ« faldt midt i et tidsopgør, hvis bitterhed kan forekomme en eftertid med andre idealer noget